

BILDANDE AV NATURRESERVATET KONUNGSBACKEN

Länssstyrelsens beslut

Länssstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (SFS 1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat.

Reservatets gränser utmärks i fält. Reservatets namn ska vara naturreservatet Konungsbacken.

Länssstyrelsens beslut 1966-08-10, dnr IIIR13-130-96, om förordnande om landskapsbildskydd enligt 19 § naturvårdslagen (äldre lydelse) upphävs inom området när detta beslut vinner laga kraft.

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Konungsbacken
Län:	Kalmar
Kommun:	Mörbylånga
Församling/socken:	Torslunda
Topografisk karta:	4G NO
Ekonomisk karta:	4G 5i
Naturgeografisk region:	Ölands skogrika områden
Kulturgeografisk region:	Öland och sydöstmåländska slättbygden
Fastigheter och ägarkategori:	Se sakägarförteckning bilaga 3
Areal:	112,1 ha
Landareal:	112,1 ha
Förvaltare:	Länssstyrelsen

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och återskapa de värdefulla livsmiljöerna naturbetesmarker, ängsmarker, ädellövskogar och sumpskogar. Viktiga strukturer och funktioner som stående döda och döende träd, död ved, grova och gamla träd, hålträd, boträd, träd med sockelbildning, brynmiljöer, gläntor, betad skog, blommade träd och buskar, betad gräsmark, hävdad ängsmark och örtrikt fältskikt ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Typiska växt- och djursamhällen och arter som är karaktäristiska för ovanstående livsmiljöer ska bevaras. Hotade, sällsynta och missgynnade arter ska bevaras och helst öka för att långsiktigt kunna fortleva. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter samt kulturhistoriska värden.

I syftet ingår följande delsyften:

- Bevara och återskapa naturtyperna boreonemoral ädellövskog (9020), näringsrik ekskog (9160), lövsumpskog (9080), trädklädd betesmark (9070), slåtterängar (6510), lövängar (6530), kalkgräsmarker (6210) och fuktängar (6410) så att gynnsam bevarandestatus uppnås.
- Bevara och förstärka funktionerna och strukturerna stående döda och döende träd, död ved, grova och gamla träd, hålträd, boträd, träd med sockelbildning, brynmiljöer, gläntor, betad skog, blommade träd och buskar, betad gräsmark, hävdad ängsmark och örtrikt fältskikt så att de förekommer i för naturtyperna gynnsam omfattning.
- Bevara och förstärka populationerna av rödlistade arter så att gynnsam bevarandestatus uppnås.
- Skapa förutsättningar för att friluftsliv, forskning och undervisning ska kunna bedrivas i den mån det inte strider mot ovanstående delsyften.

Skälen för beslutet

Mittlandsområdet med sina ädellövskogar, våtmarker och gräsmarksmiljöer har både ur nationellt och internationellt perspektiv mycket höga naturvärden. Området anses utgöra ett kärnområde för biologisk mångfald som till sin karaktär, storlek och innehåll saknar motsvarighet såväl inom landet som i övriga Europa. Den rika biologiska mångfalden betingas främst av rikedom i biotoper, förekomsten av sällsynta biotoper samt mångfalden av sällsynta och rödlistade arter.

Ädellövskogen som finns i naturreservatet är enligt den nationella skogsstrategin en prioriterad skogstyp som Sverige har ett internationellt ansvar för i bevarandearbetet. Även områdets slåttermarker och betesmarker är viktiga miljöer att bevara och utveckla. Området hyser en rik flora med ett stort antal hotade, missgynnade och signalerande arter inom grupperna svampar,

lavar, mossor, kärlväxter, insekter, blötdjur och groddjur. Av dessa omfattas storviol och långbensgroda av åtgärdsprogram för hotade arter.

Området har mycket hög status i olika inventeringar, planer och program. I natur- och kulturmiljöprogrammet för Öland (Länssstyrelsen 2001) har hela objektet erhållit högsta naturvärdesklass. Vidare omfattas området av riksintresse för naturvård samt delvis av riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap 6 § miljöbalken. Inom naturreservatet finns flera sumpskogar, nyckelbiotoper och naturvärdesobjekt upptagna i Skogsstyrelsens sumpskogs- och nyckelbiotopsinventeringar. Området ingår i värdetrakt för triviallövskog samt för ädellövskog enligt regionala strategin för skydd av skogar med höga naturvärden.

Bildande av naturreservatet bidrar till uppfyllande av de regionala delmålen för miljö kvalitetsmålen Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar och Ett rikt odlingslandskap.

Områdets värde kan påverkas negativt av avverkning och andra skogliga åtgärder, dikning, vattenreglering och andra åtgärder som förändrar hydrologin, upphörd hävd av naturbetes- och ängsmarker samt av olika exploateringsföretag. Det behöver därför särskilt skyddas och vårdas och bör därför förklaras som naturreservat.

Länssstyrelsen bedömer att förordnande om naturreservat är förenligt med mål, allmänna hänsynsregler och hushållningsbestämmelser enligt 1-4 kap. miljöbalken samt med den kommunala översiktsplan som gäller för området.

Länssstyrelsen har genomfört en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken och finner dels att det finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat dels att de föreskrifter som ska gälla för reservatet inte går längre än vad som krävs för att uppnå reservatets syften.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länssstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser för allmänhetens friluftsliv att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning av regelgivningen.

Reservatsföreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver Länssstyrelsen följande:

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. Uppföra byggnad eller anläggning.
2. Anlägga väg eller parkeringsplats.

3. Uppföra mast, antenn, vindkraftverk eller liknande anordning.
4. Anlägga luft- eller markledningsgata med därtill hörande ledning.
5. Anordna upplag annat än tillfälligt för jordbrukets eller skogsbrukets behov.
6. Uppföra stängsel eller annan hägnad för annat än djurhållningens behov.
7. Bedriva täkt av något slag eller bedriva mineralutvinning.
8. Borra, spränga, gräva, schakta, utfylla eller tippa.
9. Ta bort eller skada stengärdesgård eller odlingsröse.
10. Dika.
11. Plöja, harva, eller fräsa annan mark än den som i skötselplanen redovisas som åker.
12. Odlar upp skogsmark, betesmark, slåttermark eller våtmark.
13. Tillföra växtnäringsämne (exempelvis stallgödsel, handelsgödsel, rötslam) jordförbättringsmedel eller kalk annat än på mark som i skötselplanen redovisas som åker.
14. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.
15. Använda ivermektinbaserade preparat på betesdjur då de uppehåller sig inom reservatet, annat än vid direkt veterinär rekommendation.
16. Avverka eller utföra skogsvårdsåtgärd.
17. Ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
18. Plantera eller så träd eller buskar.
19. Skogsodla åker, betes- eller slåttermark eller nedlagd åker, betes- eller slåttermark.
20. Plantera in eller sätta ut växt- eller djurart.
21. Framföra motorfordon annat än på befintliga vägar, för jordbrukets behov eller i samband med jakt för transport av skjuten älg eller vildsvin.
22. Anlägga led, bro eller spång eller bredda befintlig väg.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

23. Sätta upp tavla, skylt, plakat, affisch, konstföremål eller liknande anordning eller göra inskrift.
24. Utföra rensning av befintliga diken för att bibehålla vattnets djup eller läge.
25. Använda området för tävlings- eller övningsändamål.

Det är dessutom förbjudet att utan samråd med Länsstyrelsen:

26. Utföra insamling, undersökning eller forskning.

Utan hinder av föreskrifterna under A får befintliga brukningsvägar till åkermark underhållas för att möjliggöra framkomlighet med jordbruksmaskiner.

Utan hinder av föreskrifterna A 16 och A 17 får träd som fallit ned över befintliga vägar, stigar, stängsel, tomtmarker, åker-, betes- eller slåttermarker upparbetas och flyttas tillbaka till lämplig plats i naturreservatet. Samråd ska ske med Länsstyrelsen innan åtgärd utförs.

Föreskrifterna under A utgör inte hinder för bedrivande av vattenverksamhet enligt gällande vattendom Lenstad-Kalkstad torrlägningsföretag nr I-II av år 1939.

Föreskriften A 16 gäller inte vid husbehovsavverkning i de områden där särskilda avtal finns inom reservatet. Husbehovsavverkning skall utföras enligt riktlinjerna i bilaga 4 samt enligt särskilda villkor i överenskommelser om intrångsersättning.

B. Förpliktelser enligt 7 kap. 6 § miljöbalken för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. Utmärkning av och information om reservatet.
2. Utförande och underhåll av tillfartsvägar, parkeringsplatser, vandringsleder, rastplatser, informationstavlor och andra liknande anläggningar eller anordningar.
3. Gallring, röjning, avverkning, skapande av död ved, ängsbruk, betesdrift, uppsättning och underhåll av stängsel eller annan skötselåtgärd i syfte att bevara och utveckla naturmiljön och den biologiska mångfalden. Utfallande gagnvirke i samband med naturvårdsåtgärder, som utförs med stöd av föreskrifter och skötselplan, tillfaller förvaltaren.

4. Genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt mark- och vattenförhållanden.
5. Skyddsåtgärder mot skadeorganismer som Länssstyrelsen finner nödvändiga.
6. Länssstyrelsen äger rätt att utnyttja befintliga vägar inom reservatet.

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. Framföra motorfordon.
2. Ställa upp motorfordon, husvagn eller släpvagn.
3. Tälta mer än högst ett dygn på samma ställe.
4. Klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet.
5. Medföra okopplad hund eller annat lösgående sällskapsdjur.
6. Göra upp eld annat än i medhavd grill eller friluftskök.
7. Plocka eller skada vedsvampar, mossor eller lavar.
8. Gräva upp, plocka eller skada kärlväxter eller delar därav med undantag av bär för husbehov.
9. Skada eller ta bort växande eller döda träd, stubbar, bark, grenar, buskar eller ris.

Det är vidare förbjudet att utan samråd med Länssstyrelsen:

10. Samla in insekter, kräftdjur, snäckor, musslor, maskar eller andra ryggradslösa djur.

Föreskrifterna under C1-3 samt 5-6 gäller inte ägare eller innehavare av särskild rätt till fastighet eller innehavare av annan rättighet.

Föreskrifterna i A och C ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra eller låta utföra de åtgärder som erfordras för reservatets skötsel inom hela reservatet (avgränsning enligt bilaga 2).

Länssstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området.

Fastställande av skötselplan

Med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länsstyrelsen bifogad skötselplan. Förvaltare för naturreservatet är Länsstyrelsen.

Ärendets beredning

Området Konungsbacken ligger mellan Kalkstad och Torslunda/Skogsby, mellan väg 136 och vägen mellan Tveta och Gårdby i Mörbylånga kommun. Det ligger därmed i sydvästra hörnet av Mittlandsskogen, inte långt från Stora Alvaret.

Mittlandsområdets höga naturvärden har sedan länge varit väl kända och uppmärksammade i naturvårdssammanhang. Länsstyrelsen har i två rapporter redovisat områden som är särskilt värdefulla från naturvårdssynpunkt, "Natur och naturvård på Öland" (1982) och "Naturvårdens riksintressen på Öland" (1989). I den förra har stora delar av Öland klassats i någon av de tre värdeklasserna "högsta", "mycket högt" eller "högt" naturvärde. I den senare är hela Mittlandsskogen medtagen som riksintressant för naturvården enligt 2 kap 6 § naturresurslagen. 2001 utkom "Natur och Kultur på Öland", där Mittlandsskogens betydelse för naturvården nationellt och internationellt framhölls.

Ölands ornitologiska förening har utfört inventeringar av fågelfaunan i Mittlandets våtmarker och skogsbiotoper, sammanfattade av Rodebrand (1979) respektive Fritz (1990). Ölands Botaniska förening har med anslag från Världsnaturfonden under 1993-1996 genomfört en botanisk inventering av Mittlandsskogen med inriktning på hotade arter och lokala signalarter. Kunskapen om områdets flora, särskilt hotade kärlväxter och kryptogamer, har genom denna inventering ökat väsentligt. Skogsvårdsstyrelsen har utfört en inventering av vissa naturvärdeskvaliteter på bestånds- och fastighetsnivå. Inventeringen har legat till grund för avgränsning och klassning av nyckelbiotoper.

I slutet av 1980-talet och början av 1990-talet ökade skogsbruksaktiviteten påtagligt i Mittlandet, främst beroende på ökad efterfrågan på lövträdsvirke. Omfattande avverkningar och gallringar av lövskog har utförts inom vissa delar av Öland. Dessa avverkningar har i många fall skadat naturvärdena. Som en följd av detta beslöt Länsstyrelsen 1993 att utreda reservatsbildning för ett antal lövskogsområden med särskilt höga naturvärden. Genom ett beslut i september 1993 infördes samrådspåbudsplikt för skogliga arbetsföretag mm inom de aktuella områdena. Lenstadsområdet, där Konungsbacken ingår, var ett av de områden som preliminärt valdes ut som ett tilltänkt naturreservat. Detta delades av praktiska skäl upp i områdena Lenstad och Konungsbacken. Lenstad är naturreservat sedan 2007.

Ärendet har initierats av Länsstyrelsen som ett led i arbetet med att skydda värdefulla naturområden i länet såsom beskrivet i den regionala strategin för skydd av skog.

Länsstyrelsen har utrett naturvärden, skyddsbehov och avgränsning för Lenstad och Konungsbacken. I samband med att avverkning av skog planerades på en av ingående

fastigheter förvärvades den av staten genom Naturvårdsverket 2004. Lantmäteriet har utfört en fastighetsrättslig utredning och upprättat sakägarförteckning. 2006 kompletterades kunskapen om områdets naturvärden med en inventering av vedlevande skalbaggar och 2007 utfördes en fördjupad inventering av områdets naturvärden. Dessa inventeringar utfördes på initiativ och uppdrag av Länssstyrelsen.

Berörda markägare har skriftligen informerats om naturreservatsbildning den 24:e januari 2007 samt vid möte den 14 februari samma år.

NaiSvefa AB har på uppdrag av Länssstyrelsen genomfört värdering av fastigheterna samt förhandlat med berörda markägare. Länssstyrelsen har därefter träffat uppgörelse om inträngsersättning eller förvärv med majoriteten av markägarna. Vid beslutsdatum finns inga uppgörelser med ägarna till fastigheterna Kalkstad 5:7/Skogsby 8:16, Skogsby 4:2 samt Skogsby 4:33 och 8:14. Dessa fastigheter utgör tillsammans ca 18% av reservatets areal. Ingen av dessa har valt att yttra sig om det förslag till beslut som varit på remiss.

Ett förslag till beslut och skötselplan utarbetades och remitterades i juni 2009 till markägare och nyttjanderättshavare, kommunen, Skogsstyrelsen, Naturvårdsförbundet i Kalmar län, Naturskyddsföreningen (lokalt), Ölands Ornitologiska Förening, Ölands botaniska förening, Föreningen SydostEntomologerna, Hembygdsföreningen m.fl. Kända sakägare förelades samtidigt enligt 24§ Områdesskyddsförordningen (1998:1252) att yttra sig över förslaget. I september 2009 förelades samtliga sakägare att yttra sig enligt samma förordning. Detta med anledning av att det inte finns någon formell företrädare för dikesföretaget i området.

Remissvar har inkommit inom remisstid från Skogsstyrelsen, Sveriges Geologiska Undersökning samt Mörbylånga kommunstyrelses arbetsutskott. Remissvar har även inkommit från Naturvårdsverket. Kommunstyrelsens arbetsutskott framhåller betydelsen av området och den trädgårdsanläggning som kommer att omgivas av reservatet för rekreation, och den goda förutsättningen att tillgänglighetsanpassa för rörelsehindrade. Länssstyrelsen delar utskottets mening, men då berörd anläggning ligger utanför reservatsområdet berörs den inte av detta beslut. Övriga remissvar har integrerats i beslutet eller lett till justeringar eller förtydliganden i skrivningen.

Överklagande

Beslutet kan överklagas hos Regeringen, miljödepartementet, se bilaga 5.

Upplysning om ersättningstalan

Sakägare som ännu inte träffat överenskommelse om ersättning eller inlösen kan väcka talan mot staten i Miljödomstolen för att domstolen ska avgöra frågan om ersättning. Ansökan om ersättningstalan måste lämnas inom ett år efter att reservatsbeslutet vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägare rätten till ersättning. Ansökan skall ställas till Miljödomstolen i Växjö.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen.

Kungörelse ska införas i ortstidning. Delgivning anses ha skett den dag kungörelsen var införd i ortstidning.

Underskrifter

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Sven Lindgren. Vid den slutliga handläggningen av ärendet har även länsrådet Anne-Li Fiskesjö; Tommy Gustafsson, naturskyddsenheten; Viktor Rydell, Brita Fahlström och Per Lindegård, naturvårdsenheten; Lars Ljungström, lantbruksenheten, Jannica Jonsson jordbrukarstödsenheten; Ingvar Linde, rättsenheten; samt Daniel Cluer naturvårdsenheten deltagit, den sistnämnde föredragande.

Sven Lindgren

Daniel Cluer

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutskarta
3. Sakägarförteckning
4. Riktlinjer för husbehovsvedsavverkning
5. Upplysning om kungörelsedelgivning/Hur man överklagar.
6. Skötselplan
 - 6.1 Skötselplanekarta
 - 6.2 Naturtypskarta enligt Vic-Naturs indelning
 - 6.3 Naturtypskarta enligt Art- och habitatdirektivets indelning
 - 6.4 Artlista

Sändlista

Sakägare

se bilaga 3

Övriga

Naturvårdsverket

Riksantikvarieämbetet

Sveriges geologiska undersökning

Lantmäterimyndigheten i Kalmar län, Box 510, 391 25 Kalmar

Skogsstyrelsen, Nybro distrikt

Kommunstyrelsen i Mörbylånga kommun

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (eller motsvarande) i Mörbylånga kommun

Byggnadsnämnden (eller motsvarande) i Mörbylånga kommun

Hembygdsföreningen (Torslunda)

Naturvårdsförbundet i Kalmar län, c/o Kjell F Olsson, Vita Lammets väg 64,
393 59 Kalmar.

Föreningen SydostEntomologerna, c/o Hans Karlsson, Dörby 310, 386 96 Färjestaden

Ölands Botaniska förening, c/o Håkan Lundkvist, Frösslunda

380 62 Mörbylånga

Ölands Naturskyddsförening, c/o Sven Åhlin, Björnhovdagatan 20, 386 35

Färjestaden

Ölands Ornitologiska Förening, c/o Linus Hedh, Trollstigen 6, 380 62

Mörbylånga

Högskolan i Kalmar, Institutionen för biologi och miljövetenskap, 391 82 Kalmar

Ekologiska forskningsstationen, Ölands Skogsby 6280, 386 93 Färjestaden

Norra och Södra Kalmar Läns Jaktvårdsföreningar, L.Torget 2-4, 572 30 Oskarshamn

Nils Spross, NaiSvefa AB, Trotzgatan 35, 791 72 Falun

Reservatspärmen

Miljö- och naturavdelningen